

Het Actieplan Polarisation en Radicalisering

Het Kabinet heeft op 27/8/2007 een Actieplan uitgebracht om maatschappelijke polarisation en radicalisering te voorkomen, te belemmeren en in te dammen.¹ Daarbij heeft men vooral rechts-extremisme en moslim-extremisme op het oog. Men wil drie doelen realiseren: a) preventie door scholing, stages en werk, b) extremisme vroegtijdig signaleren en c) extremisme de kop indrukken. Het onderwijs kan een belangrijke preventieve rol vervullen door het bestrijden van discriminatie en maatschappelijke uitsluiting. Maar heeft de school tevens een taak op het gebied van de doelstellingen (b) en (c)?

Er worden tegenwoordig cursussen aangeboden voor leraren, conciërges en maatschappelijk werkers waarin ze leren hoe radicalisering tijdig te herkennen.² In een artikel van Laura Romanillos en Gijs Korevaar (*Algemeen Dagblad* 21/8/2007) komt de rector van de Christelijke Melanchthon Scholengemeenschap in Rotterdam aan het woord.³ Hij weigert zijn personeel naar dergelijke cursussen te sturen: 'Wij gaan onze leerlingen niet bespioneren. Daarmee creëer je een sfeer van wantrouwen binnen de school die heel gevaarlijk is. Wij werken met allerlei instanties samen, ook met de politie. Onze docenten zijn goed opgeleid en trekken aan de bel als het in hun ogen misgaat.' Hij onderschrijft dat de school een vormende taak heeft: 'We hadden een leerling die weigerde les te krijgen van een vrouw. Of het gebeurt dat er tijdens een debat over de Palestijnse kwestie opeens over "christenhonden" wordt gepraat. Dan grijpen we in. Dan volgen er gesprekken met mentoren, of betrekken we de leraren maatschappijleer erbij.' Je moet dan een dialoog met de leerlingen aangaan, maar 'als je de leerlingen van je afduwt door een soort geheimdienst op school te creëren, sluit je dat bij voorbaat uit.'

Bespionering? Is dat een overtrokken reactie van deze rector? Het primaire doel van zulke cursussen is slechts 'de beroepsvaardigheden in de omgang met radicaliserende leerlingen te ontwikkelen. Tijdens de leerconferenties wordt de nadruk gelegd op het aanzwengelen van het gesprek over het omgaan met radicaliseringsverschijnselen bij leerlingen in het voortgezet onderwijs.'⁴ Of zijn er bij dergelijke cursussen ook andere doelen in het spel? In dit verband kan onze rector wijzen op het Meldpunt Radicalisering dat door de Onderwijsinspectie wordt geopend,⁵ en op een artikel van NRC-redacteur Derk Stokmans (22/10/2005) waarin de toenmalige Minister van Binnenlandse zaken bepleitte dat scholen aangifte doen van dreigende radicalisering van hun leerlingen. Diverse betrokkenen uit het onderwijsveld kwamen in dat artikel aan het woord:⁶

' "Soms jeuken hun handen om mee te strijden tegen wat zij zien als de wereldwijde onderdrukking van moslims door het westen", zegt *Kars Veling*, rector van het Johan de Witt College [openbare scholengemeenschap in Den Haag]. Maar het zijn jongeren, ze zoeken provocatie, idealen, willen zich afzetten tegen de gevestigde orde. Als hij echt vermoedens zou hebben dat het de verkeerde kant op gaat, en dat is nooit gebeurd, zou hij met ouders en kind gaan praten. "De school zal zich nooit lenen als informant voor belanghebbenden buiten onze gemeenschap." Zo naar mensen kijken is "bloedlink" voor de goede verhoudingen, denkt *Leenhouts* [CvB-voorzitter van het Mondriaan College, een MBO-instelling in Den Haag en omstreken]. Zij wil zich niet bij elke leerling afvragen "of hij een bommetje in zijn tas zou hebben". Wel of hij voelt dat hij erbij hoort, of hij houvast heeft, want daar moet zij voor zorgen. Trots vertelt *wethouder Heijnen* over de inspanningen die de gemeente Den Haag al jarenlang verricht om ook alle etnische groepen bij de maatschappij te betrekken. Zó bestrijdt zijn stad radicalisering. Hij twijfelt over het signaleringsnetwerk van het kabinet. Niet dat de gemeente geen contacten heeft met scholen, jongerenwerk en de andere partijen. De contacten zijn er en zijn onder dreiging van radicalisering de laatste jaren aangehaald, maar het is allemaal gericht op integratie, het wegnemen van de voedingsbodem van radicalisme, niet op het ontdekken van een vermeende terrorist.'

Ook heeft onze Rotterdamse rector ongetwijfeld kennisgenomen van de handreikingen *Terrorismebestrijding op lokaal niveau* van de Nationaal Coördinator (2006²) en *Radicalisme signaleren en aanpakken* van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2006).⁷ Daarin worden de doelstellingen (b) en (c) van het nieuwe Actieplan centraal gesteld. Verder is onze rector misschien op de hoogte van de ontwikkelingen rond de *Verwijs-Index* en het *Elektronisch Kind Dossier*: twee nationale databanken-in-wording die gevuld en gebruikt worden door allen die met jongeren (resp. met risicojongeren tot 23 jaar en alle jongeren tot 19 jaar) te maken hebben.⁸ Daarnaast wordt in sommige gemeenten met een *Elektronisch Leerling Dossier* gewerkt.⁹

Hoe groot is het risico dat scholen tot een soort voorpost van de AIVD en de Jeugdzorg verworden? De rector van het Rotterdamse Melanchthon heeft gelijk: er wordt inderdaad enige druk op scholen uitgeoefend om een dergelijke functie te vervullen. Van scholen wordt niet alleen verwacht dat ze signalen op het gebied van criminaliteit en kindermishandeling aan het bevoegde gezag doorgeven (waar ze vermoedelijk ten volle toe bereid zijn), maar ook op het gebied van pedagogische verwaarlozing, deviant gedrag, radi-

calisering, etc. Ze dreigen daarbij in een loyaliteitsconflict tegenover de leerlingen en hun ouders te komen: leggen docenten de nadruk op hun eigen scholende en vormende taak (in samenspraak met de ouders), of stellen ze de leerlingen en hun ouders bloot aan interventies van Jeugdzorg, Politie, Justitie en AIVD? In hoeverre doet de school mee aan het bestrijden van uitwassen, ook al zou dat ten koste gaan van een optimale ontwikkeling van hun 'normale' leerlingen?

De winst van het Actieplan van PvdA-minister Guusje ter Horst is dat het ethische dilemma van de school nu erkend wordt: scholen zijn niet alleen partner in de signalering en repressie (b en c), maar ook in het *voorkomen* van polarisatie en radicalisering (a). Dat geeft hun ruimte om eigen afwegingen te maken tussen hun scholende en vormende taak enerzijds en hun eventuele meldingsplichten anderzijds.

Wes Holleman

weblog onderwijs 30-8-2007

www.onderwijsethiek.nl

---

¹ <http://www.binnenlandsezaken.nl/aspx/get.aspx?xdl=/views/corporate/xdl/page&VarIdt=109&ItmIdt=101940&ActItmIdt=108156>

² <http://www.schoolveiligheid.nl/aps/School+en+Veiligheid/news/nieuwsarchief+discriminatie+extremisme/nieuwsarchief+2007/leraren+moeten+radicalisering+sneller+herkennen.htm>

³ <http://www.ad.nl/binnenland/article1602056.ece>

⁴ <http://www.centrumvoornascholing.nl/nieuws/Professionals+in+het+onderwijs+en+radicalisering>

⁵ http://www.nu.nl/news/1210220/11/Kabinet_gelooft_in_lokale_aanpak_radicalisering.html;
<http://www.onderwijsinspectie.nl/nieuws/persberichten/35413>

⁶ <http://www.militantislammonitor.org/article/id/1183>

⁷ http://www.nctb.nl/Images/Handreiking%20terrorismebestrijding%20op%20lokaal%20niveau_tcm111-108119.pdf; http://www.hetccv.nl/binaries/ccv/dossiers/samenleven-en-wonen/radicalisering/radicalisme_signaleren_-en_-aanpakken.pdf

⁸ <http://www.verwijsindex.nl>; <http://www.ekd.nl>

⁹ <http://www.elektronischleerlingdossier.nl>